

Skipulagsstofnun

Borgartúni 7b, 105 Reykjavík

skipulag@skipulag.is

Hlíð 6.júlí 2017.

Efni: Athugasemdir við Frummatsskýrslu: Hvammsvirkjun

Mat á umhverfisáhrifum: Ferðapjónustan og útivist og landslag og ásýnd lands

Við undirrituð gerum alvarlegar athugasemdir við Frummatsskýrslu: Hvammsvirkjun Mat á umhverfisáhrifum: Ferðapjónustan og útivist og landslag og ásýnd lands.

Í fyrsta lagi er það skoðun undirritaðra að endurmeta hefði átt alla þætti fyrra umhverfismats en ekki taka einungis fyrir áhrif á landslag og ásýnd og ferðapjónustu og útivist.

En athugasemdir varðandi þætti í Frummatsskýrslu eru:

Áhrif á ferðapjónustu og útivist

- Niðurstaða Frummatsskýrslu: „Að samanlögðu er það niðurstaða þessa mats að áhrif Hvammsvirkjunar verði óverulega neikvæð á ferðapjónustu og útivist á athugunarsvæði öllu, skv. skilgreiningum á vægiseinkunn áhrifa sem byggður eru á leiðbeiningum Skipulagsstofnunnar.“*

Við gagnrýnum harðlega tengingu brúarr við virkjunarframkvæmdirnar. Að brúa Þjórsá á að vera á áætlun sem almenn samgöngubót óháð virkjuninni. Að tengja saman loforð um brú sem samgöngubót við Hvammsvirkjun er óeðileg og ósiðleg aðferð. Í viðhorfskönnun sem RRF gerði er klárlega verið að nota brúna til að skapa „jákvæðari“ mynd af Hvammsvirkjun. Greinilegt er að viðmælendur létu „leiða“ sig með hliðsjón af jákvæðum áhrifum fyrir samgöngur. Við teljum að hér hafi verið brotið á góðum og óháðum vinnubrögðum. Brýr hafa góð áhrif á samgöngur en að gera brúargerð að skilyrði við virkjunarframkvæmdir er ekki ásættanlegt. Við viljum benda á það að Hvítá var brúuð á milli Flúða og Reykhólts einfaldlega vegna þess að sú brú var talin samgöngubót og algjörlega óháð virkjunum. Að tengja þessa brú yfir Þjórsá við Hvammsvirkjun er óeðileg aðferð í RFF könnunni og augljóslega gert til að búa til jákvæðari útkomu. Við krefjumst þess að sú könnun verði endurgerð án tengingar við brúna.

2. „Talið er að möguleikar ábúenda til stangaveiði í Þjórsá og þverám hennar minnki ekki“

Við mótmælum þessar staðhæfingu enda hefur Veiðifélag Þjórsá barist í mörg ár á móti Hvammsvirkjun og hefur skilað inn fjölda gagna sem sýna fram á það að áhrif Hvammsvirkjunnar eru alls ekki nógu vel rannsökuð. Veiði og sérstaklega laxveiði hefur verið ferðaþjónustugrein sem er sívaxandi og hefur skilað mörgum tækifærum fyrir jarðeigendur og ferðaþjónustufyrirtæki.

3. „Ekki er talið að áhrifin verði teljandi á þá ferðamenn sem eiga leið hjá, enda aðallega um gegnumakstur ferðamanna að ræða...“

Hér viljum við benda einmitt á það að í stefnumörkum sveitafélags er verið að reyna að snúa þessari „gegnumakstursþróun“ við, að ferðamenn komi til dvalar í lengri tíma og nýti sér þar með þá þjónustu sem heimamenn bjóða upp á. Þar með talið gisting, matur og afþreying. Gönguleiðir og reiðleiðir meðfram ósnortinni ánni hafa orðið æ vinsælli og með lagningu gönguleiða og reiðvega meðfram árbakkanum frá Stöðufelli upp að Ásólfstaðum skapast enn fleiri tækifæri. Í grennd við Þjórsárholt, en þaðan er mikill hluti sveitarinnar með heitt vatn, væri hægt að hugsa sér áningarstað með heitum pottum við ána. Þar mætti skipuleggja yogafærðir, hugleiðsluferðir, heilsuferðir, ævintýrafærðir, fjölskylduferðir á fæti, á fjallahjóli, í báti og á hestbaki. Þannig myndi skapast ein heild með tenginu við gamla og þekktu reiðleið meðfram Þjórsárbökkum í neðri hluta sveitarinnar.

Áhrif á landslag og ásýnd land

Niðurstaða frummatsskýrslunnar: „Sökum umfangs eru áhrifin þó talin vera talsverð neikvæð innan þriggja landslagsheilda sem eru mjög nærri virkjun, þ.e. innan landslagsheildanna Þjórsá og bakkar hennar, Fosnes og Þjórsárhraun og Skarðsfjall. Áhrif á aðrar landslagsheildir innan athugunarsvæðis Hvammsvirkjunnar vera óverulega neikvæð.“

1. Við erum sammála um að áhrifin verða talsvert neikvæð innan mikilvægra landslagsheilda fyrir ferðaþjónustuna. Við viljum jafnframt benda á það að myndgögnin sem voru lögð til grundvalla í spurningarkönnunni eru blekkjandi og villandi. Langflestar myndir sýna fegraða stöðu varðandi rennslið og lágmarksrennslið í ánni (10 m³/s) er bara skilmerkilega getið í fáum fyrir/eftir myndum.
2. Sauðfjárveikivarnargirðingin sem myndi verða meðfram bökkunum og í kringum **friðlýstu** eyna Viðey hvergi fram á myndefnum. Slík rammgerð girðing hefur tvímælalaust áhrif á ásýndina og takmarkar þar að auki aðgengi að árbakkanum fyrir göngu- og hestahópa. Það er stór munur á því að ganga meðfram ósnortinni ánni og

stórri girðingu! Í raun er þar með að eyðileggja gildi árbakkans fyrir gönguferðir og hestaferðir. Viðey er friðlýst og mótvægisáðgerðir gera ráð fyrir að hún verði girt af með mann- og dýraheldri girðingu. Slíkt mun skaða eyjuna líka, framkvæmdir við girðingu, sem enginn veit hvernig á að verða, en engin svör hafa fengist um það, munu auka mannaferðir og girðingar þurfa líka stöðugt viðhald.

3. Við teljum að myndefnið sýna blekkjandi, fegraða mynd. Við erum sannfærð um að ef rétta myndefnið hefði verið lagt til grundvallar hefði áhrifin vera talin enn neikvæðari en þau eru talin nú þegar. Við krefjumst þess að ný könnun verði gerð með nýju myndefni sem endurspeglar raunveruleikann
4. Við viljum við benda á, að á síðustu 3-5 árum hefur gífurleg breyting átt sér stað varðandi viðhorf íbúa gagnvart neikvæðum áhrifum virkjanna. Teljum við að sú þróun mun halda áfram sérstaklega hjá yngri kynslóðinni. Kemur það skýrt fram í hreyfingunum Ungsól og Atvinnuþróunarfélaginu Gjalp en bæði eru stofnuð af ungu fólki sem eiga rætur sínar í Skeiða-og Gnúpverjahrepp eða búa þar. Þau hafa lagt áherslu á hægt sé að nýta ána í mun betri atvinnuuppbyggingu í ferðaþjónustu heldur en að virkja hana og það án þess að eyðileggja náttúruna. Hagnaðurinn yrði margfalt meiri þegar til lengri tíma er litið. Það verður að hlusta á rödd unga fólksins sem vill búa í sinni heimasveit og sér tækifæri þar.
5. Áhrif virkjanaáætlana á samfélagið eru óþekkt og vanmetin, ferðaþjónustuaðilar hafa haldið að sér höndum, vegna óvissunnar um framtíð þessa svæðis. Rannsókn RRF er hreinlega fúsk og skömm að því að bjóða uppá slík vinnubrögð. Við krefjumst þess að gerðar verði faglegar kannanir á öllum tímum árs. Samfélagsleg áhrif af þeirri óvissu sem fylgt hefur virkjanaáformum í Þjórsá hafa skekið þetta byggðarlag oft og er mikið álag á íbúana.

Þótt ekki hafi verið metið á ný áhrif á gróður og fleira, sem er afar slæmt látum við samt fylgja eftirfarandi athugasemdir :

- Það verður mikið fok úr haugsetningarsvæðum á framkvæmdatíma og einnig á síðari tímum vegna uppdælingar úr lóni. Í Skeiða-og Gnúpverjahreppi eru oft stífar norðaustlægar áttir að vetrarlagi og þá er gróður viðkvæmastur fyrir uppblæstri og verður fyrir skaða vegna áfoks.
- Landsvirkjun hefur ekki getað fullyrt mikið um botninn í Þjórsá en fullyrðir samt að ekki verði fok úr þurrum árfarveginum enda er boðað að rennsli geti farið

alveg niður í 10 m³/s. Svo mikil rennslisminnkun hefur gríðarleg áhrif og verður botn árinna þurr á löngum köflum. Það býður hættunni heim.

- Þótt gott mál sé að endurheimta votlendi á Suðurlandi, eins og mótvægisáðgerðir gera ráð fyrir, þá er tapaður gróður við Þjórsá alltof mikill til að hægt sé að samþykkja það. Landsvirkjun ætti að sjá sóma sinn í bjóða endurheimt votlendis án þess að vilja drekkja öðrum gróðri annars staðar í staðinn. Gróður á Íslandi á nógu erfitt uppdráttar, birki og annar gróður er að ná sér á strik við ána og er það vel. En á sama tíma er verið að leggja drög að útrýmingu á gróðri þar.
- **Þjórsá er sauðfjárveikivarnarlína.** Þjórsá er náttúruleg girðing og vatnmikil áin hefur haldið búfé réttu megin í áraraðir. Árnes og Rangárvallasýslur eru sitt hvort sauðfjárveikivarnarsvæðið og er m.a. bannaður flutningur á sauðfé og heyi frá Árnessýslu og yfir. Manngerðar girðingar munu aldrei halda aftur af öllu sauðfé og vonskuveður getur opnað gátt á einum vetri. Þjórsá í fullu rennsli heldur hins vegar öllu sauðfé á sínum stað. Ef girt yrði meðfram ánni yrði sú girðing að halda og viðhald yrði að vera fullnægjandi um ókomin ár. Er sérstaklega áhersla lögð á varnir við riðuveiki.
- Vegamál í Skeiða-og Gnúpverjahreppi eru í ólestri, um það eru allir sammála. Ef við bætist stöðug umferð þungaflutninga hér upp sveitina munu vegirnir hrynja endanlega. Nú þegar er mikið álag vegna Búrfellsvirkjunar II og mætast á alltof þröngum vegi nr. 32 stórir fullhlaðnir trukkar og fólksbílar og skólábílar. Vegurinn er mjór og illa viðhaldinn, vegmerkingar útmáðar o.s.frv.
- Nóg er komið af álagi á eina fámenna sveit. Háspennulínur liggja um hana þvera og endilanga, atvinna eykst hugsanlega smávegis á framkvæmdatíma en síðan verður Hvammsvirkjun stjórnað frá höfuðstöðvum Landsvirkjunar í Reykjavík.

Og til hvers?

Á fundi með sveitarstjórn Skeiða-og Gnúpverjahrepps var verkefnastjóri Landsvirkjunar spurður að því í hvað ætti að nota rafmagnið sem framleitt yrði í Hvammsvirkjun. Svárið var: „Í stóriðju í Helguvík.“

Þessum áformum mótmælum við harðlega.

Á síðustu mánuðum hefur komið fram mikil gagnrýni á mengun og starfshætti stóriðjunnar á Íslandi. Lítið sveitarfélag eins og Skeiða-og Gnúpverjahreppur á ekki að láta sín tækifæri til atvinnuuppbyggingar í ferðaþjónustu og fleiru, víkja fyrir mjög mengandi stóriðju á suðvesturhorninu, sem þar að auki fær orkuna á lægra verði (enginn má vita hversu mikið lægra verði) en almenningur og gróðurhúsabændur fá hana á, sem þó eru að framleiða holl matvæli.

Nógu er fórnað nú þegar, mál er að linni.

Virðingarfyllt

Anna María Flygenring 060856-3389 Hlíð 1

Guðný Stefanía Tryggvadóttir 160191-2609 Hlíð 1

Helga Katrín Tryggvadóttir 210684-2209 Hlíð 2

Jón Levy Guðmundarson 190881-5989 Hlíð 2

Skeiða-og Gnúpverjahreppi.